

Till handa

#2/2023

HEMSLÖJD I VÄSTRA GÖTALAND

LÖSNUMMERPRIS: 59 SEK

Hos Färgkraft

Sommarutflykter

Siden, sammet ...

Hedaredskorgar • Gör det själv • **Pilgrimstapeten** • Bokrecension • Tantläger
Silver eller koppar • Garnaffärer på bygden

Till handa

ges ut av Förvaltningen för kulturutveckling, Hemslöjdskonsulenterna VGR

ANSVARIG UTGIVARE

Torbjörn Lindström

REDAKTÖR

Elisabeth Wilhelmsson
070-320 96 98
redaktortillhanda@gmail.com

GRAFISK FORM

Kajsa Bergström Feiff

OMSLAG

Lisa flätar grepen på en plockekorg.
Foto: Curt Bengtsson

ADRESS

Till Handa, Förvaltningen för kulturutveckling, Vänerparken 13, 462 35 Vänersborg

REDAKTIONS RÅD

Barbro Feltzing
Lise Augustsson
Anna Sandin
Kerstin Axell
Maria Bergsten
Per Owe Saleryd
Kristina Brandt
Jonatan Malm
Annie Pettersson

TRYCKERI

VK tryck i Stenungsund

PRENUMERERA!

4 nummer för 180 kronor.
Betalas via bankgiro till Förbundet Skaraborgs Hemslöjd.
bg-nummer 5704-9199
Märk inbetalningen med Till Handa 2023, namn och adress.
Har du frågor om prenumeration?
Kontakta Maria Almgren
0500 41 03 97,
slojdenshus@telia.com

Länshemslöjdsförbunden

Göteborgs och Bohusläns Hemslöjdsförbund

Ulla Andersson, ulla@myriapod.se,
0730 38 75 47

Förbundet Hemslöjden Skaraborg

Anita Kjellström,
anita_kjellstrom@hotmail.se,
0733 83 73 79

Slöjdens hus, Helensparken i Skövde

0500 41 03 97, slojdenshus@telia.com

Älvsborgs läns hemslöjdsförbund

Barbro Feltzing, barbro@feltzing.se,
0727 42 25 02

Från och med år 2022 får medlemmarna i både Förbundet Hemslöjden Skaraborg och Älvsborgs läns hemslöjdsförbund och dess föreningar tidningen Till Handa som medlemsförmån.

ANNONSERA?

Maila redaktortillhanda@gmail.com för frågor om annonser och priser.

Förvaltningen för kulturutveckling, Hemslöjds-konsulenterna VGR

Kristina Brandt, Skövde

kristina.brandt@vgregation.se
0706 62 68 07

Maria Claesson, Vänersborg

maria.a.claesson@vgregation.se
0706 62 68 04

Sara Degerfält, Nääs

sara.degerfalt@vgregation.se
0706 62 68 01

Tobias Havaas, Nääs

tobias.havaas@vgregation.se
0706 62 68 05

Katarina Karlsson, Borås

katarina.l.karlsson@vgregation.se
070 662 68 03

Joakim Lilja, Skövde

joakim.lilja@vgregation.se
0706 62 68 08

Torbjörn Lindström, chef

torbjorn.lindstrom@vgregation.se
010 441 43 52 eller 0706 62 68 06

Jonatan Malm, Fengersfors

jonatan.p.malm@vgregation.se
0761 19 46 95

Hillevi Skoglund, Borås

hillevi.skoglund@vgregation.se
010 441 43 52 eller 0706 62 68 02

HÖR AV DIG!

Har du synpunkter eller frågor på innehållet, en utställning vi borde uppmärksamma, eller något annat du vill ha med i nästa nummer?

Maila redaktortillhanda@gmail.com.

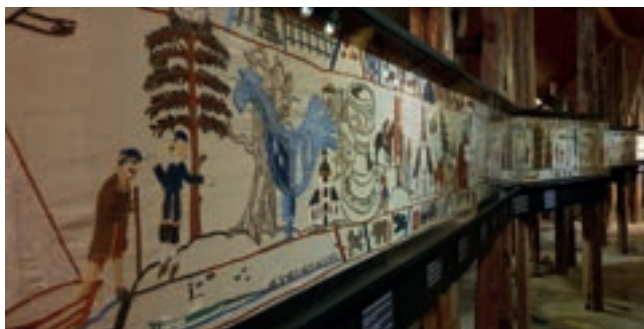
VÅRA NUMMER

#1 kommer ut i början av mars (manusstopp 31 jan)
#2 kommer ut i början av

juni (manusstopp 30 april)

#3 kommer ut i mitten/slutet av augusti (manusstopp 25 juli)

#4 kommer ut i början av december (manusstopp 31 oktober)

I nästa nummer av Till Handa skriver Maria Bergsten om Pilgrimstapeten.

"Förra sommaren hade vi hyrt en stuga i norra Värmland. Vi var helt inställda på vandring, när stugvärdens tipsade oss om att kolla upp Pilgrimstapeten."

Färgsprakande garnhylla hos Färgkraft. Läs mer på sidorna 16–17

SAMARRETE Korgflätning ...	4
GÖR-DET-SJÄLV Fläta en kompostkorg ...	6
GÖR-DET-SJÄLV Fläta en korg ...	7
KRÖNIKA Är guld ädlare än silver? ...	8
BESÖK Fysiska garnbutiker ...	9
TIPS Sommarutflykter i regionen ...	10
RAPPORT Tantläger ...	12
ARTIKELSERIE Siden, sammet, trasa, lump ...	13
VÅR VERKSTAD Färgkraft ...	16
KURS Sy din egen folkdräkt ...	17
VÄRLDSBRODERIDAGEN Bidra till en utställning ...	18
RECENSION Feministisk kreabog ...	18
KALENDARIUM Anslagstavlan ...	19

Bussresa till Östergötland

Lördagen den 9 september ordnar Förbundet Hemslöjden Skaraborg en resa till Östergötland för medlemmar och övriga intresserade. Programmet är vid denna tidnings pressläggning inte lagt i detalj men klart är att vi kommer besöka Hemslöjden Östergötlands butik i Linköping, keramiker, träsnidare och korgmakare. Resan, inklusive bussfika på förmiddagen och lunch är 600:- för våra medlemmar, 700:- för övriga. På vår hemsida och sociala medier kommer det mer information kring program och anmälan framöver, så håll utkik!

BOHUS Strömstad 7-10 september 2023

Det sitter i händerna. Bohusfestivalen hyllar Bohustickningen och hantverket. Workshops, kurser, föreläsningar och utställningar

AngoraGarnet är producent och försäljare av materialsatser, ullgarn och angoragarn, för BOHUS STICKNING och egen design; Silfverberg Design

www.angoragarnet.com • +46 (0)526 145 91 • +46 (0)70 262 51 49
www.skattkistan.com • Skolgatan 7, Strömstad, Sverige

Kreativ korsbefruktning

Gammal och ny korgflätning

Ur skogen har människan sedan länge hämtat material och skogen öppnar möjligheter för att leva ett bra liv. Detta vill vi lyfta fram genom att skapa ett residens om Hedaredskorgen. Ett immateriellt kulturarv som länge har hängt på gårdsgården.

TEXT OCH BILD:
CURT BENGTTSSON

Nu får Hedaredskorgen ett lyft framåt genom att Lisa Malm, en erfaren slöjdare från Dalsland, deltar i Hedaredskorgens första residens. Lisa får genom att i tätt samarbete med mig, Curt Bengtsson, just nu den siste aktive korgmakaren, fortsätta med det traditionella korgmakeriet och samtidigt öppna upp för ett samtida korgande. Vi arbetar tillsammans under tio dagar, från grunden, med att gå i skogen och läsa träd, se hur och var de växer. Hela proceduren med att hitta rätt träd som lämpar sig för fortsatt arbete, är avgörande för hur det fortsatta arbetet med själva korgandet ska bli. Lisa har genom tidigare intresse visat att hon innehar en känsla som lämpar sig väl för Hedaredskorgens själ, materialet.

Samarbetet mellan Lisa och mig börjar nu ge frukt, genom att några korgar har färdigställts, någon traditionell och någon lite samtida, det immateriella kulturarvet börjar nu få vingar. Genom att Lisa tillägnat sig de grundläggande kunskaperna som krävs, kan hon nu på egen hand och på distans fläta sina egna korgar. Ett residens kan visa sig vara ett utmärkt sätt att tillägna sig kunskaperna kring korgandet. Tekniken med att få fram material till korgarna kan tyckas vara komplicerad och tidskrävande, kanske det kan vara skälet till att den inte har spridit sig till andra delar av landet utan stannat kvar i Hedared, både på gott och ont kan man tycka. Byborna i Hedared kan åtminstone vara stolta över att både ha en stavkyrka med anor, samt Hedaredskorgen som blivit mer omtyckt än någonsin.

Genom vandringsutställningen "Korgen lyfter", som förresten landar i Skövde i september, ökar

törsten på korgar och korgkunskap än mer. I startgroparna finns nu en samling korgnördar utspridda över hela Götaland som kommer att grotta ner sig i Hedaredskorgen.

Framgent kommer förmodligen allmänheten sluta att fråga: Hur långt är det från Hedared till Stockholm? Frågan blir kanske istället: Hur långt är det från Stockholm till Hedared?

Till vänster: Lisa hyllar bort sommarveden från flättningsrötterna.

Ovan: Curt visar hur man klyver fram flättningsrötter.

”Allmänheten kommer sluta fråga: Hur långt är det från Hedared till Stockholm? Frågan blir kanske istället: Hur långt är det från Stockholm till Hedared?”

Gör-det-själv

Fläta din egen kompostkorg

På föregående uppslag kan du läsa om hur Lisa och Curt flätar Hedaredskorgar. Men korgflätning är inte bara för proffs med egna verkstäder, utan en användbar kunskap för alla! Får vi föreslå att du förgyller det inte alltid så roliga trädgårdsarbetet med en tjusig, hemflätad kompostkorg? Den passar perfekt att göra av sly du förmodligen ändå behöver rensa bort. Och om du har små barnhjälpredor i trädgården är flätningen rolig och lätt för stora och små att hjälpas åt med.

TEXT: KAJSA BERGSTRÖM FEIFF
ILLUSTRATIONER: LINDA SVENSSON
FOTO: BERIT THORBURN

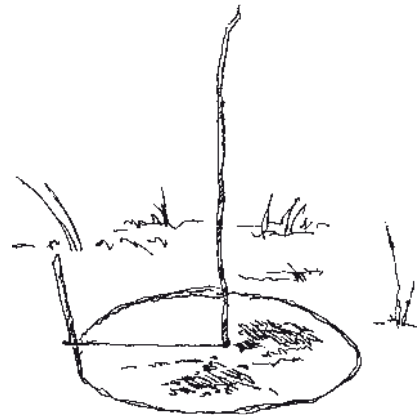
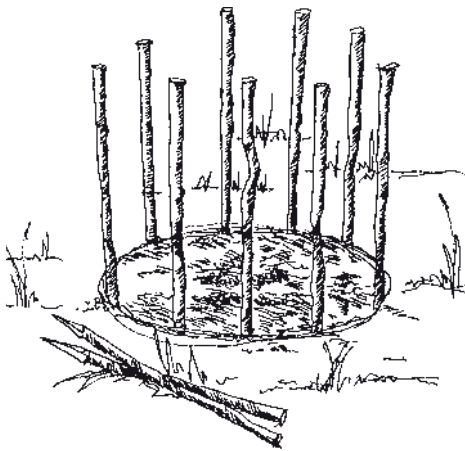
DU BEHÖVER:

- pinnar, ca en meter höga och ungefär tre centimeter tjocka. Hur många du behöver beror på hur stor korgen ska vara och hur tät du vill ha den. Men det är viktigt att det är ett udda antal!
- Vidjor att fläta med, till exempel björk, rönn, vide, pil eller annat böjligt sly du har i trädgården!
- yxa eller kniv att spetsa pinnarna med.

1

Välj ut en bra och skuggig plats för din kompost. – du vill inte ha multnande avfall i solen!

Mät ut en cirkel på marken. Vill du ha den jämn kan du ta hjälp av en pinne och ett snöre som du fäster något vast att skrapa en cirkel med i marken. Gör cirkeln ungefär en meter i diameter, eller större om du vet att det blir mycket gräs och löv att ta hand om hos dig.

2

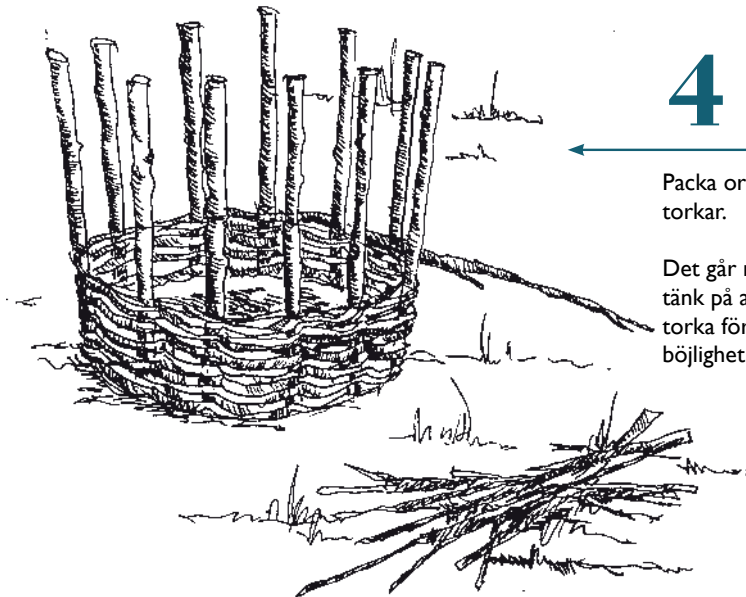
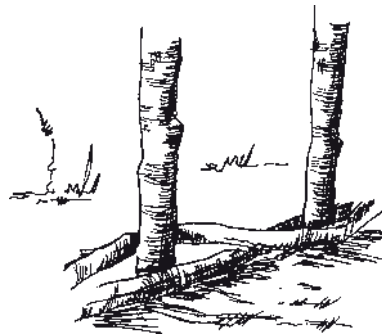
Spetsa käpparna i ena änden med yxa eller kniv och slå ner dem ordentligt, med jämna mellanrum, Låt dem uta något utåt – det är viktigt att stommen blir stabil, både för att du ska kunna fläta ordentligt och för att korgen ska hålla länge och väl.

3

Börja fläta med dina vidjor. Låt dem gå omväxlande framför och bakom pinnarna.

När den första grenen i flätan läggs ska den vara på insidan av stommen och läggs sedan utanför, innanför, utanför och så vidare om resten av pinnarna i stommen. Det är viktigt med ett udda antal pinnar i stommen för att vidjorna ska fortsätta gå omlott med varandra även när man gått varvet runt.

När en ny vidja skarvas på läggs den också på insidan, då spänner den mot stommen och håller konstruktionen på plats.

4

Packa ordentligt! Korgen blir glesare när vidjorna torkar.

Det går naturligtvis att ta paus i arbetet, men tänk på att inte låta avkvistade vidjor ligga och torka för länge i en hög, för då mister de sin böjlighet och du måste skaffa nya.

Hur den färdiga kompostkorgen sedan ser ut är helt upp till dig!

Men starta komposten med ett lager gräsklipp längst ner. Undvik helst att lägga matavfall i den, för att slippa skadedjur.

Innehållet sjunker ihop med tiden och du kan fylla på korgen igen. Den riktigt förutseende har två korgar att växla mellan. Efter några år kommer komposten längst ner ha förvandlats till fin matjord. Själva korgen kan hålla upp till tio år, beroende på vilka material du använt.

Beskrivningen är ursprungligen framtagen av Hemslöjdskonsulenter Västra Götalandsregionen.

TEXT & BILD: BARBRO FELTZING,
SILVERSMED OCH KOPPARSLAGARE

Smideskonsten är känd sedan år 4 000 f Kr. I Norden började guld- och silverföremål tillverkas i större skala vid 400-500-talet e Kr. Främst är det dräktsmycken, hals- och armringar som har hittats. När kristendomen bröt igenom fick guld- och silversmederna ett nytt arbetsområde för att göra helgonskrin, bokomslag och altare. Klostren stod för den första tillverkningen, men senare under medeltiden kom hantverkets organisation i olika skrån igång.

I Sverige började man bryta silver i Sala gruva på 1500-talet. Idag kommer det mesta silvret från Mexiko, USA och Canada. Silver för konsthantverk indelas i finsilver, sterlingsilver och verksilver. Rent

silver, finsilver, är mjukt och legeras med koppar för att bli hårdare.

För några decennier sedan arbetade jag som lärare i Göteborg i ämnena kemi, fysik, matematik och teknik. Plötsligt bröt en lärarstrejk ut och jag blev arbetslös. Min vana var att söka något nytt, när inte jobbet längre fanns. Under en tidigare lärarstrejk hade jag utbildat mig till taxiförare på Lindholmens sportgymnasium.

Den här gången sökte jag in till Nääs hantverksgymnasium och kom in. Min vision var att arbeta i metall, koppar och silver. På Nääs arbetade vi med en mängd olika hantverk, mycket i trä, keramik, bokbinderi m m.

Vi fick börja med att smida i järn, med besök av flera kända smeder. Under andra året skulle vi

ha praktik och jag kom och gick i lära hos en äldre, mycket duktig silversmed. Genom honom lärde jag mig alla äldre metoder och jag fick vara hans ögon, när millimeterstora silverlod skulle läggas på smycket vid lödning. Silvertråd tillverkade vi själva genom att dra tunna, klippta silverbitar genom håljärn. Många knepiga lösningar vid tillverkning av smycken i filigranteknik och annat. De allra svåraste momenten gjordes hos den skickligaste silversmeden, vid namn Frick, och jag har honom i mitt hjärta och all kunskapen bär jag med mig.

Under tiden och efter lärtiden hos silversmeden, önskade jag komma till en kopparslagare. Jag sökte runt om i Sverige för att hitta någon. Då blev jag verkligen medveten om hur få aktiva kopparslagare det fanns i Sverige. Till slut fann jag en kopparslagare i Grängesberg, som heter Hörk.

Jag ringde honom och framförde att jag önskade komma på praktik, men möttes av ett brummande nej. Nedslagen väntade jag med att kontakta någon annan. Senare befann jag mig i Falun och på hemvägen tog jag mod till mig och åkte hem till Hörk i Grängesberg. En butter uppsyn mötte mig, men jag blev insläppt och visad till kopparsmedjan och fick prova på. Jag fortsatte sen och gick i lära i Grängesberg. Jag fick veta att kopparslagare kan man bara bli genom arv och att jag var ett undantag. Hörk hade tidigare arbetat i koppargruvan i Grängesberg och hans far hade tilldelats namnet Hörk av förmanen i gruvan.

Väl hemma i Stenkullen slog jag stolt upp Bra Böckers lexikon och sökte efter "Kopparslagare". I lexikonet blev jag upplyst om att kopparslagare, det var den huvudvärk man får efter en fest.

Lys – Local Yarn Store

Garnaffärer på landsbygden

Det finns inte mycket som går upp emot att gå in i en välfylld garnaffär och känna och lukta på alla nystan. Se färgerna i verkligheten och planera sitt arbete. Eller bara slinka in och köpa en rundsticka.

TEXT: ANNIE PETTERSSON
BILD: PRIVAT

Jag åkte på besök till Elisabeth Örn som har *Elsas Syskrin – Elsa textil och inredning* i Högsäter. Elisabeth har jobbat som textillärare i många år och även på Studieförbundet Vuxenskolan. För åtta år sedan insåg hon att det inte fanns sybehör att köpa inom rimligt avstånd, så hon startade upp en liten butik på landet i Rännelanda utanför Högsäter. Då var det mest inredning men kunderna ville ha tyg, garn och tillbehör så Elisabeth gick över till det. Några år senare fick hon en lokal vid väg 172 där hon startade upp sin butik.

I butiken, som är fylld till brädden med garn och tyg, har hon även haft stickkafé som varit välbesökt och trevligt.

Under våren fick Elisabeth en strålande idé. Hemma på gården stod en skåpbil som bara väntade på att bli använd. Den fixades och inreddes och nu är den klar. En Sticktruck! Full med garn och hantverk och redo att komma dit kunderna finns. I sommar kommer den att dyka upp på bland annat badplatser, campingar och möhippor.

Stickkaféerna inne på Elsas Syskrin började ändå bli lite väl trånga, så nu tar sig stickkaféet ut till deltagarna i stället. Håll utkik på Facebook!

AMERIKANSKA FÖREBILDER

Stickvärden hämtar många uttryck från USA. Där startades också *Knit in public day*, en dag då offentliga platser världen över fylls med stickare. Det är också i USA man börjat med begreppet *LYS – Local Yarn Store* ("lokal garnaffär"), för att uppmärksamma och lyfta små lokala butiker som kämpar i konkurrensen med näthandeln. Ofta besitter personalen i fysiska butiker stor kunskap och inget går ju upp emot att känna och klämma på garnet man ska köpa!

Nästa butik på min runda var *Bellas Hörna* i Dingle, norr om Munkedal. Förr gick E6:an precis förbi affären men nu är det bara en landsbygdsväg och ett litet samhälle. Dit kom Katarina Blomqvist, boende i Sotenäs, en sommardag för åtta år sedan för att köpa en dragkedja, pratade lite om ditten och datten och frågade lite försynt om det fanns möjlighet till sommarjobb. "Nä", sa ägaren, "jag ska lägga ner. Men du kan få köpa butiken." Katarina gick hem, räknade och tänkte "jag är ju ändå utbildad damskräddare och redovisningskonsult, vad kan gå fel?"

Så hon tog över. I butiken finns allt man kan behöva; garn, stickor, tyg, sybehör och knappar. Men även kläder och väskor. Sen kan lokala konstnärer sälja och ställa ut sina

alster. Just nu har hon halsband i silver och garn, målat glas och armband där vinsten går till att städa haven.

Vad är svårast med att ha en butik på bygden? Kan vara krångligt med vilket sortiment man ska ha, många stickar i syntet, fina färger och bra priser. En del vill ha lyxiga alpackagarn. Men raggsocksgarn går alltid. Katarina säger att de flesta som kommer in vill känna på garnet, sticks det, är det tunt eller tjockt, vilken färg är det i egentligen? Under pandemin ville alla sticka, men garnet var slut hos leverantörerna. Som tur var hittade hon nya leverantörer.

Innan pandemin hade hon också stickkafé men nu har butiken i stället satsat på kortare kurser i stickning. De har lärt ut att sticka bullareböning, tvåändsstickning och stickning för nybörjare.

En liten summering om hur man får det att gå ihop med garnaffär på landet: Man får vara uppfinningsrik, man får testa lite olika ingångar och man får sälja på nätet. Men den största vinsten är alla glada och nöjda kunder.

Uppifrån och ner: Elsa utanför sin truck.

Katarina framför sina knappar.

Somriga slöjduitflykter

Packa picknickkorgen och ge dig ut i slöjd-Sverige på utflykt! Vi har samlat ihop några förslag på aktiviteter i regionen under sommaren.

ALE SLÖJDARE

Den 17 juni slår Ale Slöjdare upp dörrarna till det gamla sädesmagasinet och visar sin sommarutställning/ försäljning. Den finns att se vid Ale Golfklubbs anläggning vid Alvhem's Kungsgård. Där visas textil, smycken, keramik, träarbeten, med mera. Kungsgården ligger i en vacker miljö med naturstig och en del av Pilgrimsleden passerar här. Det finns även en restaurang.

Utställningen pågår 17 juni–13

augusti, tisdag–söndag kl 11–16.

*Midsommarafton stängt. Eva Thorén,
evathoren@telia.com,
070-389 99 15*

ARTIBUS, SPIKENS FISKELÄGE

Bland fiskebodas och nyrökt fisk vid Väners strand hittar du en välfylld hantverksbutik. *Öppettider juni-augusti alla dagar kl 11-17, 070- 898 94 75*
Pia Gullberg

BOHUS FÄSTNING, KUNGÄLV

Sommarutställning 17 juli–6 aug 2023. De byter utställare varje vecka så det blir en omväxlande utställning! Hembygdsgården vid Bohus fästning.
Mer information: Arne Bohström, arne.bohstrom@gmail.com, 0303-22 36 22, Inlands Hemslöjdsförening

SLÖJDMÄSSAN I HJO

Den 7–9 juli äger den årliga slöjdmässan i Hjo rum – en av de största hantverksmässorna i Skandinavien. I över 30 år har Hjo Stadspark fyllts av hantverkare. Mässan är känd för sin kvalitet och sitt genuina hantverk.
070-619 47 43

BORÅSTORPET

Sveriges vackraste rastplats ligger utmed Riksväg 40, mellan Bollebygd och Borås. Knalleslöjderna håller torpet öppet och här kan man stanna för en fika eller handla slöjd- och hantverksprodukter. Det finns rejäla sittgrupper spridda i det öppna, återskapade jordbrukslandskapet, promenadslingor, grillplats och vattenspegel som gör det till ett trivsamt utflyktsmål. *Öppet 3 juni och framåt kl 10–16 alla dagar. Tel: 073-058 83 95*

FALKÄNGENS HANTVERKSBY, KINNEKULLE

Ligger i en naturskön, historisk gammal bruksmiljö. Längs huvudgatan i Falkängen finns charmiga butiker fyllda med konst och hantverk. Många dagar sker det demonstrationer av olika hantverk i butikerna.
Öppet 1 maj–31 augusti kl 10–18 alla dagar. 070-241 43 19.

KARINS HUS, HENÅN

Utställning den 7–12 augusti 2023 i Karins Hus, Henån, Orust. Slöjdare från Orusts slöjd visar och säljer olika hantverk. **Öppet månd–fred kl 11–18, lörd 10–14.**

Mer information: Ann Holmdahl, ann.holmdahl@gmail.com, 070–353 95 50

FENGERSFORS NOT QUITE

Ett levande kulturcentrum i bruksorten Fengersfors i norra Dalsland där konstnärer och hantverkare av skilda slag har sina ateljéer och verkstäder. Not Quite har på kort tid gjort sig känt som ett av de främsta besöksmålen i regionen. Här finns utställningar, café och butik. **073-847 75 21 (café-et), info@notquite.se**

HANTVERKARNA KRING KANALEN, HAJSTORP

Lokala hantverkare och gästutställare visar och säljer hantverk av hög kvalitet i en gammal lada vackert belägen vid slussarna i Hajstorp. **Öppet: Fram till midsommar, lörd och sönd kl 11–18. Från midsommardagen till 20 augusti alla dagar kl 11–18 (stängt midsommarafton) 070-258 86 05.**

RYDALS MUSEUM

Utställning Lin om me – framtid & inspiration, 21 maj–29 oktober 2023. En utställning om linets alla möjligheter från frö, hantverk, konst, upcycling till innovation.
www.mark.se/rydalsmuseum,
0320–21 83 00

HALMENS HUS, BENGTSFORS

Från och med 3 juni till 2 september visas utställningen Trä till lyst och nytta av Marita Olsson som är konsthantverkare.

Den 21 juli är det Kulturdag på Majberget, med föreläsningar, musik, barnaktiviteter, mat och dryck, slöjdare på plats, workshops, smådjur och annat!

Mer info på hemsidan www.halmenshus.com eller Maria Ljungberg, maria@halmenshus.com, 0531–52 80 23

KAJSAS LOGE, HOLSLJUNGA

Knallekviltarna har utställning den 4–6 augusti 2023 på Kajsas loge i Holsljunga. Årets tema är Elsa Beskow. De visar fina kviltar och har lotterier, kaffe med väfflor finns att köpa. Skyltar visar vägen!

Öppet kl 11–17 alla dagarna. Mer information: Anita Eriksson, eriksson.032048958@telia.com

KULTURHUSET FREGATTEN, STENUNGSUND

Sommarutställning med slöjd och konsthantverk. 8–29 juli 2023 med 40-årsjubileum. Vernissage lörd 8 juli kl 11.00.

Öppet mån–fred 11–16, lörd 11–15, sön stängt. Mer information: Gunilla Svantesson, gunilla-stig.svantesson@telia.com 070–312 78 02, Slöjdföreningen Jordhammar.

**MER TIPS
PÅ SLÖJDIGA
AKTIVITETER
HITTAR DU PÅ
ANSLAGSTAVLAN
PÅ SIDAN 19!**

SKÄRHAMN

Tjörnslöjdarnas årliga försäljningsutställning 2–23 juli 2023. Kom och låt dig inspireras av vacker slöjd gjord med kärlek av föreningens lokala slöjdare och gästutställare. Hantverk och hemslöjd i traditionella och nyskapande former av trä, textil, keramik, metall och återbrukslöjd i en härlig variationsrik blandning.
Kommunhuset i Skärhamn, Kroksdalsvägen 1. Öppet vardagar kl 11–16, lördag–söndag kl 11–15. Mer information: Birgitta Adolfsson, birgitta.adolf@gmail.com, 070–233 35 11, Föreningen Tjörnslöjd.

TJÖRN

Utställning på Sundsby Säteri (Fårgården), Tjörn den 3–15 juli 2023. Slöjdare från Orusts slöjd visar och säljer olika hantverk.
Öppet alla dagar kl 11–18. Mer information: Ann Holmdahl, ann.holmdahl@gmail.com, 070-353 95 50

Bara för tjejer

Tantläger på Farmlodge

Visst låter det kul? I alla fall om man gillar tantgrejer. Så vad är då tantgrejer? Handarbete, fika, äta gott, umgås i över ett dygn men ändå ha något att prata om bland annat.

TEXT & BILD: ANNIE PETTERSSON

Den 24 mars så samlades 19 tanter på Farmlodge utanför Lysekil. Farmlodge är en besöksgård, ett kafé och ett bed & breakfast på landet. De kom med buss och bil och de kom från hela Bohuslän. Yngsta tanten hade precis fyllt 40 år och den äldsta 76 år och alla hade ett brinnande intresse för hantverk.

Kvällen startade med en presentationsrunda med namn och favorithantverk, sedan en fantastisk middag. Sen parades gästerna ihop och rummen delades upp. Efter maten gosade man in sig i salongen på Farmlodge. Te kokades och de började handarbete. Kl 12 på natten krokade de sista, då hade många

varv stickats, inspiration intagen och nya kunskaper inhämtade.

På morgonen bjöds en brakfrukost och efter det flyttade hela gruppen ut i Farsans, ett orangeri med utsikt över ångar och hästgägar. Under veckan hade tre nya föl fötts och de var väldigt söta.

Under förmiddagen kunde man sitta och handarbete, läsa mönsterböcker, fika, gå en sväng på gården, klappa smådjur och sen åter till handarbetet. Extra fina var de tre nya getterna och de två pratsamma åsnorna.

Efter dagens slut var vi helt överens om att detta var det bästa på länge och att vi längtade till nästa gång. Så till hösten kommer vi att ha två läger till, ett med övernattnings och ett dagläger, passar för de som helst vill sova i sin egen säng men som ändå vill ha en hel dag med hantverk och vill testa nya tekniker.

Maria Lif på Farmlodge hälsar oss välkomna tillbaka! Detta var ett samarbete mellan Studieförbundet Vuxenskolan, Farmlodge och Lysekils hemslöjdsförening Stangen.

Uppifrån och ner:

Handarbete i Farsans, Farmlodge orangeri.

CamiaPia med sin egen design.

Carola och Beauty med sina kultingar.

Kvällsstickning efter middagen.

Magnus Gabriel de la Gardie och hans hustru Maria Euphrosyne på en målning av Henrik Münnichhofen. Marias praktfulla klänning är gjord i siden.

Artikelserie

Siden, sammet, trasa, lump

TEXT: PER-OVE SALERYD OCH
ANDERS EKLIND
BILD: WIKIPEDIA

Inspirerade av den gamla ramsan vill vi försöka oss på att skriva en artikelserie. I det här numret ska vi alltså med västsvenska ögon fokusera på det vackra sidenet.

Sidenproduktionen har en lång, och delvis mytisk, historia. Det finns belegg för att produktionen har funnits i åtminstone 3 000 år i Kina. Längre var siden ett material enbart för de kejsarliga och omgavs av stränga regleringar. Det skulle dröja drygt 2 000 år innan kunskapen om silkesodling kom till Sicilien, för att så småningom spridas även till Frankrike, där Lyon blev ett centrum för dräktsidenttillverkning. Italien behöll dock sin ställning som sidenproducent och fortfarande i slutet av 1700-talet ansågs de finaste siden- och sammetstygnerna komma från Genua.

Det är silkesfjärilens larver som producerar de fantastiska fibrerna

som blir till de vackra, glänsande sidentygerna. Den nykläckta silkesfjärilslarven mäter enbart 3 millimeter, men med hjälp av en kost bestående av blad från vita mullbärsträd mäter den vid 4 veckors ålder cirka 8 centimeter. 20 fjärilar kan lägga cirka 8 000 ägg. Dessa konsumerar under larvstadiet 350 kilo mullbärsblad innan de förpuppas. Larven producerar den starka silkefibern bestående av bland annat 18 aminosyror, fett, färg och olika mineraler från två körtlar under den processen. Det sägs att en tusen meter lång silkestråd med en tjocklek av 0,01 mm kan bära så mycket som 150 kg!

Den duväggstora kokongen kan innehålla hela 3 000 meter silkestråd

som genom så kallad haspling tas tillvara. De tidigare nämnda 8 000 larverna tillverkar tillsammans cirka ett kilo silkestråd av lite varierande kvalitet. Textilfibrers finhet mäts i enheten *denier*, vilken anger hur många gram en 9 000 meter lång tråd väger. Den allra finaste silkesfibern, längst in i kokongen, ligger på endast 2–3 denier, medan ytterlagret mäter cirka 10–15 denier.

Siden lär genom vikingarnas resor blivit känt i Norden redan under vikingatiden, bland annat för sin utmärkta isoleringsförmåga, men det var först på 1600-talet som siden blev överklassens modematerial. För oss skaraborgare är kanske paradporträttet av Läckögreven Magnus Gabriel de la Gardie och hans hustru Maria Euphrosyne den mest kända bilden av hur adelns statusfyllda klädvanor kan ha sett ut. Grevinnan bär på denna målning en praktfull sidenklänning.

Under 1600-talet startade siden-tillverkning i Norden med början i Danmark, för att 1649 följas av det första sidenväveriet i Stockholm. Försöken att odla silke i Sverige hade en blomstringstid under åren 1730–1765, tack vare ekonomiskt stöd från det styrande hattpartiet. Lovisa Ulrika tog initiativ till en mullbärsodling på Drottningholm, inspirerad av den tidens vurm för det kinesiska, liksom anläggandet av hantverksbyn Kanton. Här engagerades den franske mästervävaren Bartholomé Peyron som ledare för en grupp kinesiska vävare. Denne Peyrons sidenverkstad fick det ärofyllda uppdraget att tillverka Lovisa Ulrikas kröningsdräkt enligt fransk *Robe de Cour*-modell, liksom även kung Adolf Fredriks kröningsdräkt. Jean Eric Rehn var drottningens *dessinateur*, det vill säga mönsterritare.

”Lovisa Ulrika tog initiativ till en mullbärsodling på Drottningholm, inspirerad av den tidens vurm för det kinesiska”

Försök till silkesproduktion gjordes bland annat också i Mariestad där vita mullbärsträd funnits kvar i Gärdesparken in i modern tid. Precis som vid Drottningholm var dock klimatet för kyligt för att silkeslarverna skulle trivas, så man tvingades till import av fibern. Fortfarande är Kina den största silkesproducenten med cirka två tredjedelar av de 80 000 ton som produceras i världen årligen.

Mitten av 1700-talet var de svenska sidenväveriernas storhetstid. 1760 hade landet 86 sidenfabriker varav 73 i Stockholm. Det var även vid denna tid som grosshandlaren och fabrikören Christopher Zackau köpte den så kallade Konungsträgården mellan den gamla stadsbebyggelsen i Mariestad och ån Tidån. Här byggde han tillsammans med sin svåger Peter Husberg upp verkstäder som under åren 1758–1765 drev sidenväveri som hörde till de viktigaste utanför Stockholm.

Vadsbo museum har i sina samlingar en så kallad ”stubb”, det vill säga en vaddstickad kjol, vars siden tros vara tillverkat i Zackaus

Silkesfjärilslarver kalasar på mullbärsblad.

och Husbergs verkstäder. Råvaran kom dock från England eftersom man ej lyckades få silkeslarverna att trivas på våra breddgrader. Museets kjol lär senare ha burits av en fru Castengren på maskeradbalen där Gustav III sköts. Från detta sidenväveris korta verksamhetsperiod finns även ett antal sidenprover bevarade som ger oss en bild av vilken typ av tyger som producerades.

Zackaus och Husbergs verkstäder tillverkade dock även ylle och linne, och verkar för sin tid ha varit den klart dominerade arbetsgivaren i Mariestad. Enligt förteckningar sysselsatte de 340 arbetare, varav cirka 260 var spinnorskor som skötte sitt arbete i hemmet i staden eller den omgivande landsbygden. Dessa antal arbetare av olika yrkeskategorier ska jämföras med stadens invånarantal som ännu ej nått 1 000 personer!

Även entreprenören Jonas Alströmer gjorde försök med sidenväverier i Alingsås, men i blygsam skala och med avsättning bland annat på marknader i Lidköping, Mariestad och några andra västsvenska städer.

I början av 1800-talet patenterade fransmannen Joseph-Marie Jacquard en ny typ av vävstol som var mer mekaniserad och där nära 1 800 varptrådar styrdes enskilt av hålkort. De franska vävarna blev rädda att många skulle bli arbetslösa på grund av detta, så i protest kastade de in sina träskor i vävstolarna för att förstöra dem. Träskor heter *sabot* på franska, och därav fick vi sedan orden *sabotera* och *sabotage*!

Tre decennier efter att Jacquard fick patent på sin nya vävstol nästlade sig svensken Knut August

Pampig sidenklänning.

”I protest kastade de in sina träskor i vävstolarna för att förstöra dem.”

Almgren in i väveriet för att lära sig tekniken. Som fullärd lyckades han dessutom smuggla ut ett par vävstolar och kunde därmed starta ett jacquardväveri i Stockholm. Detta var i drift till 1974 då det lades i malpåse, men 1991 startades det upp igen tack vare Knuts sons sons Oscar, som nu driver väveriet i mindre skala tillsammans med museivisningar. Väveriet, som numera är en stiftelse startar under hösten 2023 *Vävskifte – Almgren sidenväveri 3.0*, ett vävresidens som ska ta kunskapen om sidenväveri in i framtiden med hjälp av tre lärlingar.

TEXT: MARGRÉT KÅLLBERG
BILD: FÄRGKRAFT

På en gammal gård utanför Lyrestad arbetar mor och dotter sida vid sida med garn, färg och mönster, och njuter av friheten i att få välja sina egna kreativa utlopp.

Vi är två som arbetar på Färgkraft, Margrét Kållberg och Olivia Bonnevier, två generationer, mor och dotter. Margrét har arbetat med detta sedan avslutad utbildning på konstindustriskolan 1974 och Olivia började som lärling 2007, några år efter avslutade universitetsstudier.

Vi har många inriktningar i arbetet. Mest kända är nog våra garner som vi låter spinna till oss på selfaktormaskiner, alltså typ gamla *Spinning Jenny*. Det motsvarar sländspinning, så det spinns en bit sedan hasplas det upp, så spinns en bit till och hasplas upp och så vidare. Det ger ett följsamt garn med en fin elasticitet och är behagligt att sticka och väva av. Vi håller oss också uteslutande till specialsorterad ull i våra blandningar. Det skall vara från våra nordiska fårsorter och det måste vara mjukt

”Vi älskar lyxen det är att få välja olika hantverk att arbeta med under olika perioder”

Denna sida t.v: Garnfärgning i full fart.

Denna sida nedan.: Margret och Olivia.

Höger sida t.v: Shiborifärgning.

Höger sida t.h: Ett tryckbord fullt med färgprover och förödlade plantor.

utan ”märg-” och ”döhår”. När vi fått hem garnet från spinneriet så handfärgar vi det i en mängd olika färger, enfärgade eller melerade i flera färgbåd.

Vi har också designat stickmodeller till våra garner och säljer stickbeskrivningshäften. Vi började med entrådiga garner så som man gärna gjorde förr när man spann för hand. Detta för att kunna få tunna smidiga plagg. I vårt visningsrum har vi alla modellerna uppstickade.

I perioder arbetar vi med screentryck. Vi har vårt eget textiltryckeri med ett sex meter långt bord och vi har nyss tryckt förlagorna till yllebrodueriet *Staffan stalleträng* till hemslöjden i Skövde. Annars gör vi panellängder och bilder för offentlig, kyrklig och privat miljö.

Men under våren blir det inte

mycket tryckande – då får alla våra förödlade plantor stå på tryckbordet! Är man en odlingsnörd, så är man. Då gäller det att det är små produkter som ska tryckas om det ska få plats.

Vävstolarna står alltid framme, men där sitter vi bara under vissa perioder och väver bildvävar. I den lilla vävstolen blir det halsdukar, sjalar eller löpare.

Vi älskar vårt arbete och vi älskar lyxen det är att få välja olika hantverk att arbeta med under olika perioder. Att varva mellan skissande av produkter och det praktiska arbetet, man önskar ju att dygnet hade flera timmar. Om vi skulle önska något mera så vore det att vi hade ett par rum till att arbeta i.

Under sommaren har vi också färgkurser. Vi lär ut hur man färgar målar och trycker med våra färgpulver. De som numera är GOTS-godkända, vi fick slita mycket för att få till certifieringen, men miljö och hälsa har alltid varit viktigt för oss och ett stort intresse. Textilindustrin är ju annars en av de smutsigaste och miljöovänligaste branscherna, så det gäller att stå på sig för att få jobba med bra produkter som är hälso- och miljövänliga, för att vara del av en hållbar utveckling.

Vi har sedan 1979 sålt dessa färgpulver så välkommen in på vår hemsida och se vad vi har www.fargkraft.com. Eller kom och hälsa på oss, vi tar emot grupper och kunder efter överenskommelse.

KOM OCH HÄLSA PÅ OSS!

Vår ateljé är en lantgård från 1800-talet utanför Lyrestad, ett par mil nordost om Mariestad. Här sköter vi produktionen och håller kurser. I visningsrummet har vi våra produkter till försäljning och visar uppstickade modeller av våra mönster. Du är varmt välkommen, men vi har inte vanliga butikstider, så hör av dig till oss först!

Färgkraft
Anderstorp Olivias
54893 Lyrestad

info@fargkraft.com
0704-561600

Intresserad av folkdräkter?

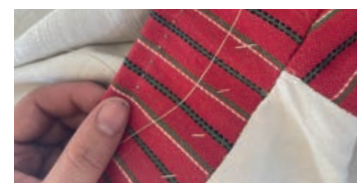
Skaraborgs dräkråd har gått igenom och kollat upp hur vi har det med våra dräkter i Skaraborg. Det finns en del material till ett antal av våra dräkter. Både sådant som kan användas direkt men också i form av garn som ligger och väntar på att vävas. Intresset verkar finnas att komplettera eller ändra sin dräkt och nu gör vi detta upprop för att höra efter hur stort intresset är att vi ordnar med en kurs eller kurshelg framöver. Vill Du vara med på en kurs för att uppdatera din dräkt eller sy en ny?

I så fall anmäl ditt intresse och önskemål till Birgitta Carlsson, tfn 070 545 61 15 carlssonbirgitta43@gmail.com eller Marie-Louise Alfredsson, tfn 073 344 19 93 alfredssonmarielouise60@gmail.com.

Bor du i någon annan del av regionen kan du kontakta hemslöjdskonsulenter så får du hjälp att komma i kontakt med de olika dräktgrupperna.

Bild ovan: Rasmus Mocklin, studerande vid Sätergläntan.

Nedan: Detalj från väst.

Världsbroderidagen Låt fingrarna sjunga!

TEXT: ANNIE PETTERSSON

Världsbroderidagen firas den 30 juli över hela Sverige med träffar och workshops. Brodöser samlas i parker eller lokaler och broderar ihop. Fritt eller med tema. Men varför har broderiet en egen dag?

Det är något speciellt att se en bild eller en text växa fram. Man vet inte när man börjar hur det kommer att bli. Kanske saknas en blomma? Man kan sy på linne, ull, stickat, jeans eller foppatofflor. Det kan bli en duk, en bonad, en applikation eller en hel jacka.

Ibland blir man förbannad på tråden, nålen eller mönstret så att man kastar sitt arbete i närmaste hörn. Ibland kan man nästan inte vänta tills det blir rast så att man kan slänga sig över sitt handarbete.

Under covid-19 bad Hemslöjdskonsulenterna folk att brodera djur. Gissade 50 bidrag blev 600, och dessa blev till utställningen *Djur och Odjur*.

När hemslöjdskonsulenten Maria Claesson, och jag, ordförande i Lysekils Hemslöjdsförening Stangen,

satt och planerade *Bohusfestivalen* och funderade på workshops, kom idén upp om att med avstamp i workshops på Världsbroderidagen, skapa en ny utställning på temat "Havet, sjön och ån", med vernissage på Bohusfestivalen i Strömstad 7-10 september.

BRODERA ETT BIDRAG!

Så hur gör man? Brodera på 15 x 15 cm, i vilket material du vill. Vi kommer att ha rutor att dela ut på Världsbroderidagen på de ställen där föreningarna har träffar. Sicksacka kanterna, och släpp sedan loss fantasin på temat "*Havet, sjön och ån*".

Vi kommer att lotta ut ett bidrag som vinner ett handledsvärmepaket från Bohus stickning bland alla inlämnade rutor på Bohusfestivalen.

Rutor skickas senast 15 augusti till Studieförbundet Vuxenskolan Kungsgatan 41 453 31 Lysekil

För att hitta träffar på Världsbroderidagen kan du kika på sidan 19 här i tidningen, eller gå in på Slöjdkalendern online eller SV.se och sök på "Världsbroderidagen".

Inspiration för modiga

TEXT: ANNIE PETTERSSON

Det finns så många böcker om hantverk och handarbete att köpa och låna på biblioteket. Allt är så fint, blommigt, randigt, det är guernsey och aran, mysigt och vackert. Inget fel på det men när man hittar denna bok så blir man både glad, förfärad och road. Boken är på danska men det är inget problem, sist i boken finns förkortningar.

För dessa två författare har inga gränser: Här är feministiskt ut i sista tråden och stygnet. Vad sägs om att brodera en brosch med en tampong på, en julgranskula med tuttar eller sticka en tröja med en livmoder på. Finns även fina broderier med nakenisar, kuddar med små rara gubbar eller en pyssyhat. Inte förglömma de stärkande broderierna, som en tröja med texten "Du er for lækker; en liten kudde med Du er søt.

Mycket inspiration för de modiga men framför allt en succé hos de unga i våra slöjdföreningar:

Feministisk kreabog

Gads Forlag, 2020. Författare: Louise Gram och Sabine Lemire.

aktuellt

ANSLAGSTAVLAN

Med reservation för ev ändringar.

Fler evenemang hittar du på www.kultursam.se

och Hemslöjdens slöjdkalender:

www.hemslojden.org/gora-och-besoka/slojdkalendern

8 juni

SKÖVDE Stickkafé

Ta med din egen stickning och träffa andra som stickar!

Kl 16-19, Slöjdens hus, slojdenshus@telia.com, 073-383 73 79

10 juni

LYSEKIL Knit in public day

Vi stickar i parken.

Kl 13-16, samling vid Parksnäcken, annie.pettersson@sv.se

12-16 juni

SKÖVDE Kurs, Väv rosegång på tre skaft.

Ledare: Lotta Lundqvist, Vävglad. Kl 10-17, Slöjdens hus. Kontakt: kristina.brandt@vgregion.se, 070-662 68 07

17 juni

ISTORP Från frö till rock

Lingruppen träffas och bearbetar lin och spinner

Östergården, Strömmared. helena@strommared.se, 070-619 64 41, De Sju Häradernas Hemslöjdsförening

BORÅS
Soppa och slöjd i Ramnaparken sex onsdagar under sommaren. Mer info kommer i Slöjdkalendern!

18 juni

STENUNGSUND Hembygdsgdag

Kl 11-15, Humlebråten, Ödsmål, Stenungsund

Kontakt: gunilla-stig.svantesson@telia.com 070-312 78 02, Slöjdföreningen Jordhammar.

ISTORP Grundkurs i linspånad

Lär dig spinna på spinnrock, att göra iordning ett rockhuvud, spinnrockens funktion samt vård och skötsel av spinnrock.

Kl 9-17, Lincentrum, Istorp
Kontakt: Helena Andersson, helena@strommared.se, 070-619 64 41, De Sju Häradernas Hemslöjdsförening

27 juni

LYSEKIL Sticktura

Vi turar till Skaftö och tillbaka och stickar på färjan tills vi tröttnar. Då går vi i land och fikar. Samling vid Södra Hamnen i Lysekil kl 10:20. Färjan går kl 10:40. Man åker på Västtrafiks biljett.

Kontakt: Annie Pettersson, annie.pettersson@sv.se

15 juli

SKÖVDE Studiecirkel Rotslöjd

Kl 9, Samling vid Slöjdens hus, Gemensam rotdragning och genomgång av hur man rensar och förvarar sina rötter. Nästa träff 16 augusti.

Ledare: Birgitta Björling-Ottosson
Kontakt: joakim.lilja@vgregion.se, 070-662 68 07

ISTORP Från frö till rock

Lingruppen träffas och bearbetar lin och spinner

Östergården, Strömmared, Istorp.
Kontakt: Helena Andersson, helena@strommared.se, 070-619 64 41, De Sju Häradernas Hemslöjdsförening

30 juli

LYSEKIL Världsbroderidagen

... firas i Stadsparken kl 13-16 med fritt broderi plus en ny utmaning " Havet, sjön och ån".
Kontakt: Annie Pettersson, annie.pettersson@sv.se, Lysekils Hemslöjdsförening Stangen.

STRÖMSTAD Världsbroderidagen

... firas i parken vid Skagerack kl 13-16 med fritt broderi plus en ny utmaning " Havet, sjön och ån".

Kontakt: Annie Pettersson, annie.pettersson@sv.se, Studieförbundet Vuxenskolan

2-6 augusti

BENGTSFORS Halmhattskurs

Tillsammans med Kerstin Axell erbjudes en spännande kurs i halmhattstillverkning.

Kl 12:30-16:30, Halmens Hus, Gammelgården, Bengtsfors
Kontakt: Maria Ljungberg, maria@halmenshus.com, 0531-52 80 23

7-13 augusti

SKÖVDE Tuskaft och kypert nybörjarkurs i vävning.

Ledare: Lena Köster
Kl 9-16, Slöjdens hus, Petter Heléns gata 3, Skövde.
Kontakt: Kristina Brandt, kristina.brandt@vgregion.se, 070-662 68 07

9-13 augusti

BENGTSFORS Halmhattskurs

Tillsammans med Kerstin Axell erbjudes en spännande kurs i halmhattstillverkning.
Kl 12:30-16:30, Halmens Hus, Gammelgården, Bengtsfors
Kontakt: Maria Ljungberg, maria@halmenshus.com, 0531-52 80 23

19 augusti

ISTORP Från frö till rock

Lingruppen träffas och bearbetar lin och spinner
Östergården, Strömmared, Istorp.
Kontakt: Helena Andersson, helena@strommared.se, 070-619 64 41, De Sju Häradernas Hemslöjdsförening

2 september

ORUST

På Hemslöjdens dag kommer Orust slöjd vara på Orusts Återbruk i Vräländ.
Kontakt: Ann Holmdahl, ann.holmdahl@gmail.com, 070-353 95 50

ANNONS

Smides-SM 2023 Vulcans smedja Tidaholm

Avsändare:
Till Handa
Petter Heléns gata 3
541 30 SKÖVDE

B

Porto
betalt
Port payé

Välkommen!

Smides-
tävling
Aktiviteter
Förtäring

17 – 18 juni

konstsmidesforeningen.se
tidaholmsmuseum.se

TIDAHOLMS
MUSEUM

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Studieförbundet
Vuxenskolan